

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΒΙΟΛΟΓΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

2ο Ετήσιο Συνέδριο

ΠΡΑΚΤΙΚΑ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΑΤΡΩΝ - 1980

ΜΕΡΙΚΕΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ ΓΙΑ ΤΗ ΒΕΝΘΙΚΗ ΠΑΝΙΔΑ ΤΟΥ ΒΟΡΕΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ ΜΕΤΑ ΤΙΣ ΕΡΕΥΝΕΣ ΤΩΝ ΔΕΚΑ ΤΕΛΕΥΤΑΙΩΝ ΧΡΟΝΩΝ ΠΟΥ ΕΓΙΝΑΝ ΑΠΟ ΤΟ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΖΩΟΛΟΓΙΑΣ ΤΟΥ Α.Π.Θ.

Από

Μ. Κάττουλα, Θ. Κούκουρα* και Ε. Βουλτσιάδου-Κούκουρα
(Εργαστήριο Ζωολογίας, Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης)

ABSTRACT: Some information on the benthic fauna of the North Aegean Sea coming from the research made by the Laboratory of Zoology of the University of Thessaloniki during the last ten years. Kat-toulas, M., Ath. Koukouras and E. Voultsiadou-Koukoura. Laboratory of Zoology, University of Thessaloniki. The results of two long-term programs on the study of the benthic fauna of the N.Aegean Sea are given. A great number of species from various taxa is reported for the first time from the East Mediterranean or the Aegean Sea. The extension of the northern limit of the Lessepsian migration is also mentioned. New zoogeographical information is given for the Mediterranean Sea, the limits of the polluted areas of some gulfs are set and new biocoenoses are described.

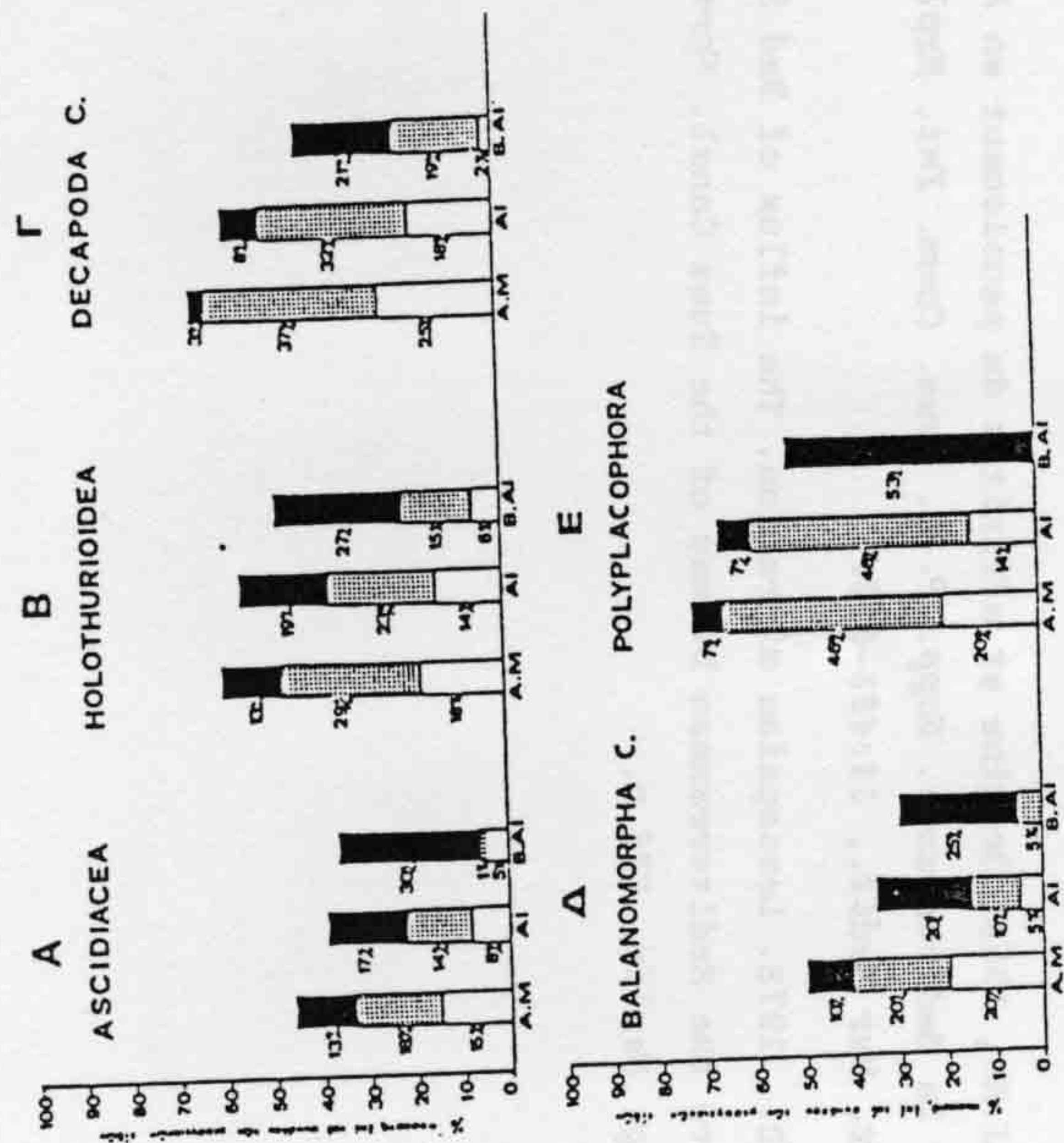
Οι σχετικές πληροφορίες που υπάρχουν, τόσο για την ποιοτική σύνθεση της βενθικής πανίδας του Αιγαίου και ιδιαίτερα του Β.Αιγαίου, όσο και για την οικολογία των πληθυσμών της, είναι πάρα πολύ περιορισμένες. Το παραπάνω αποτέλεσε το βασικό κίνητρο για την εφαρμογή δύο παράλληλων μακρόπνων προγραμμάτων έρευνας, που άρχισαν από το 1970. Το ένα καταρτίστηκε με σκοπό την ταξινομική και ζωογεωγραφική μελέτη της βενθικής μακροπανίδας του Β.Αιγαίου και το δεύτερο με σκοπό τη βιονομική μελέτη των βενθικών πληθυσμών της περιοχής αυτής.

Οι πληροφορίες που συγκεντρώθηκαν από την εφαρμογή των παραπάνω προγραμμάτων (περιέχονται σε 20 σχετικές δημοσιεύσεις) συνοψίζονται στα παρακάτω.

Α. Ταξινομικά και ζωογεωγραφικά αποτελέσματα.

Στο ιστογράμμα της εικόνας 1 δύνονται για 5 από τα taxa που η μελέτη τους έχει τελειώσει (Ascidiacea, Holothuriidea, Decapoda και Balanomorpha Crustacea και Polyplacophora) τα εκατοστιαία ποσοστά που αντιπροσωπεύουν τα είδη που έχουν βρεθεί μέχρι σήμερα στην ανατολική Μεσόγειο, σε ολόκληρο το Αιγαίο και στο Β.Αιγαίο, σε σχέση με το σύνολο των γνωστών ειδών από τη Μεσόγειο. Σε κάθε στήλη, το μάζο τμήμα αντιστοιχεί στο ποσοστό των ειδών που αναφέρουμε για

πρώτη φορά για την αντίστοιχη περιοχή, το τμήμα με τα στίγματα στο ποσοστό των ειδών που βρήκαμε αλλά ήταν γνωστά και από παλαιότερες αναφορές και το λευκό τμήμα στο ποσοστό των ειδών που δεν βρήκαμε αν και έχουν αναφερθεί από άλλους συγγραφείς. Όπως φαίνεται στο

Εικ. 1. Ιστογράμμα των εκατοστιαίων αναλογιών των ειδών (η επεξήγηση στο κείμενο).

διγράμμα, τα ποσοστά των νέων ειδών που βρέθηκαν είναι γενικά πολύ υψηλά.

Η μελέτη των άλλων taxa βρίσκειται ακόμα σε αρχικά στάδια, αλλά είναι βέβαιο ότι θα προστεθούν σημαντικοί αριθμοί νέων ειδών, τόσο για την πανίδα του Αιγαίου όσο και για την πανίδα της ανατολικής Μεσογείου.

Η παρουσία μερικών ειδών στο Β.Αιγαίο, όπως του δεκάποδου *Syllipsius hululensis*, κάτοικου του Ίνδοελληνικού, που βρέθηκε στον Ευβοϊκό κόλπο (ΚΟΥΚΟΥΡΑΣ & ΚΑΤΤΟΥΛΑΣ 1974) και στις ακτές της Χαλκιδικής (ΚΟΥΚΟΥΡΑΣ 1979), δείχνει ότι τα όρια της Lessepsian μεταναστεύσης δεν φθάνουν μέχρι το νότιο Αιγαίο (POR 1978), αλλά μέχρι και το Β.Αιγαίο.

Από την άλλη μεριά, η αποκάλυψη της παρουσίας στο Β.Αιγαίο των σύνθετων ασκιδίων *Apilidium asperum*, *Amaroucium brementii* και *Dilem-*

κη *peyrefittense*, αποδείχνει ότι τα είδη αυτά δεν είναι ενδημικά της δυτικής Μεσογείου όπως αναφέρει ο PERES (1958).

Συνοψίζοντας, μπορούμε να παρατηρήσουμε ότι τα μέχρι τώρα αποτελέσματα των ερευνών που έγιναν στο Β.Αιγαίο, πρόσφεραν νέα στοιχεία που αναθεωρούν κατά ένα μέρος τις μέχρι τώρα απόψεις μας για την γεωγραφία των βενθικών οργανισμών της Μεσογείου.

Β. Βιολομικά αποτελέσματα.

α) Μελετήθηκαν οι μεσοπαραλαϊκές κοινότητες του Στρυμονικού κόλπου και του κόλπου της Θεσσαλονίκης (ΚΟΥΚΟΥΡΑΣ 1979). Δύο από τις κοινότητες αυτές, η κοινότητα των αδρών μεσοπαραλαϊκών λζημάτων και η κοινότητα των μεσοπαραλαϊκών άμμων σε υφάλμυρα νερά, που η σύλλησή τους ήταν άγνωστη σε παγκόσμια κλίμακα, περιγράφηκαν για πρώτη φορά.

β) Η μελέτη της ποιτικής και ποσοτικής σύνθεσης της ενδοπανίδας και επιπανίδας ορισμένων σπόγγων της Χαλκιδικής, έδειξε την ανάπτυξη ειδικών σχέσεων μεταξύ σπόγγων και των κατοίκων τους ή μεταξύ των τελευταίων (ΚΟΥΚΟΥΡΑΣ et al. 1979).

γ) Η μελέτη των βενθικών οικοσυστημάτων του κληητού υποστρώματος των κόλπων Θεσσαλονίκης, Στρυμονικού και Καβάλας, αποκάλυψε την σύνθεση της πανίδας τους, την κοκκομετρική σύσταση των υποστρώματων και τις συνέπειες της ρύπανσης. Στον κόλπο της Θεσσαλονίκης όπως και στο κόλπο της Καβάλας επισημάνθηκαν αρκετά εκτεταμένες ζώνες "μεγίστης ρύπανσης" (αζωϊκές), "ρύπανσης" και "κάτω του φυσικού".

Σύμφωνα με τα νέα στοιχεία που έχουν προκύψει, και τα οποία δείχνουν για μία ακόμα φορά τη σημασία που έχει το Β.Αιγαίο σαν χώρος έρευνας, μπορούμε ακόμα να παρατηρήσουμε το εξής. Η πανίδα του Βόρειου Αιγαίου δεν φαίνεται να είναι τόσο πτωχή όσο πιστευόταν σε σύγκριση με την ομόλογή της περιοχή της ΒΔ Μεσογείου. Αυτή η εντύπωση, που στο μέλλον θα πρέπει να αμβλυθεί ακόμα περισσότερο, πρέπει να δημιουργήθηκε προφανώς από τις πολύ περιορισμένες σχετικές πληροφορίες που υπήρχαν για την πανίδα του Β.Αιγαίου.

ΚΟΥΚΟΥΡΑΣ, Α., 1979. Βιολομική μελέτη της μακροπανίδας του κληητού υποστρώματος της μεσοπαραλαϊκής ζώνης στο Στρυμονικό και Θερμαϊκό κόλπο. Διδακτορική διατριβή, Θεσσαλονίκη, 283 σ.

ΚΟΥΚΟΥΡΑΣ, Α., 1979. Some interesting zoogeographical notes on some species of the benthic fauna of the North Aegean Sea. *Biologia et Zoologia (Ir Symp. Inter. Zoogeogr. et Ecol., Athens 1978)*, 8:49-52.

ΚΟΥΚΟΥΡΑΣ, Α. & Μ.Ε.ΚΑΤΤΟΥΛΑΣ, 1974. Benthic fauna of the Evvoia coast and Evvoia Gulf. III. Natantia (Crustacea, Decapoda). *Sci. Ann. Fac. Phys. Math., Univ. Thessaloniki*, 14:369-393.

ΚΟΥΚΟΥΡΑΣ, Α., Η. ΒΟΥΛΤΣΙΑΔΟΥ, Κ. ΔΟΥΝΑΣ, Α. ΓΟΓΟΥ & Η. ΧΗΝΔΙΡΟ-ΓΛΟΥ, 1979. Preliminary results on the qualitative and quantitative composition of the fauna associated with littoral sponges at Chalkidiki Peninsula. *Biologia Gallo-Hellenica (Ir Symp. Inter. Zoogeogr. et Ecol., Athens)*, 8:41-46.

PERES, J.M., 1958. Origine et affinités du peuplement en Ascidies de la Méditerranée. *Rapp. P.-U. Reun. Comm. Int. Explor. scient. Mer Médit.*, 14:493-502.

POR, F.D., 1978. Lessepsian migration. The influx of Red Sea biota into the Mediterranean by way of the Suez Canal. *Springer Verlag, Berlin*, 228 p.